

4. Hassani BK, Bahini Y. Relationships between ESG Disclosure and Economic Growth: A Critical Review. Journal of Risk and Financial Management. 2022. 15(11):538. <https://doi.org/10.3390/jrfm15110538> (дата звернення: 28.03.2025).

УДК 657.421

ОБЛІК ДОВГОСТРОКОВИХ АКТИВІВ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Вікторія Шовківська,

канд. екон. наук, доцент кафедри економічної теорії, обліку та оподаткування,

Анастасія Носон,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Облік і аудит», спеціальність 071 «Облік та оподаткування»

Київський національний університет будівництва і архітектури, м. Київ

Кожне підприємство у процесі своєї діяльності активно використовує довгострокові активи. Питання обліку необоротних активів та відображення їх даних у фінансовій звітності є важливим і актуальним. Аналіз міжнародного досвіду необхідний для гармонізації облікових процесів та фінансової звітності в Україні з міжнародними принципами та стандартами.

Для ефективного функціонування підприємства важливо мати не лише поточні активи, але й довгострокові активи, до яких належать основні засоби, а також матеріальні та нематеріальні активи, які використовуються протягом тривалого часу. У деяких країнах ці активи називають необоротними, позаоборотними, постійними або капітальними [1].

Зазвичай у більшості країн необоротні активи класифікуються на три основні групи: матеріальні довгострокові активи, нематеріальні довгострокові активи та довгострокові фінансові інвестиції. Наприклад, у США природні ресурси виділяються в окрему категорію через свої унікальні характеристики [2].

Згідно з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (МСБО), будь-який актив для його відображення в обліку повинен відповідати двом критеріям:

- 1) приносити економічну вигоду підприємству в майбутньому;
- 2) мати можливість достовірно визначити його вартість.

Крім того, основні засоби повинні відповідати додатковим вимогам. Зокрема, за п. 6 МСБО 16 «Основні засоби», основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує для використання у виробництві або наданні послуг, оренди іншим особам або для адміністративних цілей, з терміном використання понад один період [3].

Основними нормативними документами, які регламентують облік основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та нематеріальних

активів (загалом – необоротних активів) в Україні є Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про необоротні засоби і розкриття інформації про них у фінансовій звітності підприємств, організацій та інших юридичних осіб всіх форм власності і регламентуються Національним Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» та НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи» (НП(С)БО) [4, 5, 6].

В міжнародній практиці облік довгострокових активів регулюється такими стандартами, як МСБО 16 «Основні засоби» (IAS 16), МСБО 38 «Нематеріальні активи» (IAS 38), МСБО 36 «Зменшення корисності активів» (IAS 36), а також МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесу». Міжнародні норми забезпечують більш детальне регулювання цих питань [7, 8, 9, 10].

Таблиця 1

Нормативне регулювання обліку довгострокових активів

Національне			
НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи»	НП(С)БО 7 «Основні засоби»		НП(С)БО 28 «Зменшення корисності активів»
Міжнародне			
МСБО 16 «Основні засоби» (земля, основні засоби, природні ресурси)	МСБО 38 «Нематеріальні активи» (нематеріальні активи)	МСБО 36 «Зменшення корисності активів»	МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесу»

Термінологія поняття «довгострокові активи» позначається різними термінами, в міжнародній практиці ведення обліку, зокрема необоротними активами, операційними активами, позаоборотними активами, капітальними активами. У більшості країн довгострокові активи містять основні засоби та нематеріальні активи [1].

На основі цих документів та чинного законодавства як в Україні так і за кордоном, господарюючи суб'єкти формують наказ про облікову політику на підприємстві щодо визнання та використання необоротних активів, до складу якої входять:

1. Виокремлення об'єктів необоротних активів.
2. Первісна оцінка об'єктів необоротних активів.
3. Строк корисного використання (експлуатації) об'єктів необоротних активів.
4. Ліквідаційна вартість об'єктів необоротних активів.
5. Методи нарахування амортизації об'єктів необоротних активів.
6. Критерії суттєвості для проведення переоцінки об'єктів необоротних активів.

Аналіз стандартів бухгалтерського обліку показав існування ряду відмінностей між вітчизняними та міжнародними нормативами, а тому дослідження сучасного стану обліку необоротних активів в країні та оцінка

його відповідності вимогам міжнародних стандартів бухгалтерського обліку є надзвичайно актуальними. При віднесенні активів до довгострокових у зарубіжних країнах вартісні обмеження, в більшості випадків, не встановлюються. Підприємства мають можливість залежно від розмірів і виду діяльності самостійно вирішувати капіталізувати такі витрати чи списувати як поточні.

Довгострокові активи відіграють важливе значення в діяльності підприємства. Вартісне вимірювання є необхідним для організацій ведення обліку необоротних активів, є необхідною умовою, та має місце в такі моменти господарювання: надходження, використання в ході операційного циклу, вибуття, складання фінансової звітності. Підхід до формування первісної вартості на основі класифікації капітальних витрат дає змогу точніше визначати її при купівлі або створенні об'єктів основних засобів. Отже, порівняльний аналіз особливостей обліку довгострокових активів в Україні та за кордоном показав наявність як схожих понять, так і відмінностей.

Список використаних джерел:

1. Косовиць Л. Облік основних засобів за МСФЗ. *Головбух*. 2008. № 35. С. 17-23.
2. Лучко М. Р., Бенько І. Д. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. Київ Знання. 2006. 311 с.
3. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. За ред. С. Ф. Голова. Київ ФПБАУ. 2004. 248 с.
4. Про затвердження Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів». Документ z0035-05, чинний, поточна редакція – Редакція від 03.11.2020, підстава – z1020-20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05#Text>
5. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». Документ z0288-00, поточна редакція – Редакція від 29.07.2022, підстава – z0779-22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>
6. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи». Документ z0750-99, поточна редакція – Редакція від 17.02.2023, підстава – z0171-23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text>
7. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. За ред. С. Ф. Голова. К.: ФПБАУ. 2004. 248 с.
8. МСБО 16 «Основні засоби». Документ 929_014, поточна редакція – Редакція від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text
9. МСБО 36 «Зменшення корисності активів» Міжнародний стандарт від 01.01.2014 (Чинний). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU12042>
10. МСБО 38 «Нематеріальні активи». Документ 929_050, поточна редакція – Редакція від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_050#Text